

نقش ارزش‌ها در نوآوری

مشارکت زنان در بازآفرینی فناوری‌های دیجیتال

بیانیه‌ای از جامعه جهانی بهائی خطاب به شصت و هفتمین جلسه کمیسیون مقام زن

نقش ارزش‌ها در نوآوری

مشارکت زنان در بازآفرینی فناوری‌های دیجیتال

بیانیه‌ای از جامعه جهانی بهائی خطاب به شصت‌وهفتمین جلسه کمیسیون مقام زن

فوریه ۲۰۲۳

واقعیت‌های جهانی به سرعت در حال تغییر است. این تحولات باعث درک عمیق‌تری از ارتباط متقابل نوع بشر شده و وابستگی بیشتر به فناوری‌های دیجیتال را با خود به همراه داشته است. برای بسیاری از زنان، از جمله آن‌هایی که دسترسی یا توانایی لازم را برای تشخیص تأثیرات این فناوری‌ها بر جوامع خود ندارند، این وضعیت منجر به محرومیت و حاشیه‌نشینی بیشتر شده است. با این حال، حتی اگر مسائل مرتبط با دسترسی به فناوری و موضوعات مشابه حل می‌شدند، چالشی بنیادی‌تر همچنان به جای خود باقی می‌ماند. فناوری‌ها باید ابزاری برای ارتقای قابلیت انسان باشند و به ساخت تمدنی مرفه و منسجم که انعکاسی از والاترین ارزش‌های انسانی است کمک کنند. اما در عوض، بسیاری از فناوری‌ها دیدگاه‌های تحریف‌شده‌ای را در ارتباط با اینکه ماهیت، هویت و معنای پیشرفت و هدف انسان چیست تقویت می‌کنند. طراحی بسیاری از این فناوری‌ها اغلب توسط گروه کوچکی از افراد برخوردار از امتیاز و عمدتاً بر اساس ارزش‌های مادی‌گرایانه صورت می‌گیرد. این فناوری‌ها اغلب بدون در نظر گرفتن پیامدهای اجتماعی، اخلاقی و معنوی در سطح وسیع مورد استفاده قرار می‌گیرند. اگرچه فناوری‌هایی که بر مبنای جهان‌بینی‌های آسیب‌زا شکل گرفته‌اند همگان را در معرض آسیب قرار می‌دهند، اما برای زنان و دختران، که بخش قابل‌توجهی از کاربران را تشکیل می‌دهند و در بسیاری از موارد گروه هدف اصلی این فناوری‌ها هستند، این موضوع چالشی بسیار عمیق ایجاد می‌کند. با توجه به استفاده روزافزون از ابزارهای دیجیتال در عرصه‌های مختلف فعالیت انسانی، بررسی صادقانه ارزش‌ها و نیت‌هایی که روند نوآوری را شکل می‌دهد، امری ضروری است. دیدگاه‌ها و مشارکت زنان باید در کانون چنین تلاشی قرار داشته باشد تا به این وسیله اطمینان حاصل شود که ابزارهای دنیای مدرن، تحت تأثیر ارزش‌های جمعی بشریت، به عموم مردم کمک می‌کنند تا توانایی‌های بالقوه خود را شکوفا سازند.

فناوری می‌تواند ابزاری قدرتمند برای افزایش توانمندی‌های انسان و پیوند جوامع باشد. با این حال، فناوری و فضاهایی که ایجاد می‌کند، مانند هر ابزار دیگری می‌تواند به شیوه‌های بی‌شماری به کار گرفته شود، و در نتیجه گاه منجر به منفعت عمومی شود و گاه نابرابری‌های موجود را تقویت کند. در وجه سازنده خود، شبکه‌ها و جنبش‌های فضای مجازی ابزارهای مؤثری برای افزایش آگاهی در مورد چالش‌های متعدد پیش‌روی زنان و دختران بوده‌اند و دایره مشارکت را به شکلی که پیش از این غیرقابل تصور بود، گسترش داده‌اند. اما هنگامی که فناوری‌ها با جهان‌بینی‌های تنگ‌نظرانه یا تمرکز کوتاه‌بینانه بر منافع هدایت شده‌اند، در خدمت اهدافی چون حذف، آزار، بهره‌کشی یا حتی سرکوب دیگران قرار گرفته‌اند.

فناوری‌های دیجیتال از نظر ارزشی خنثی نیستند. نوآوری‌ها در فناوری، همانند پارادایم سنتی توسعه، عمیقاً تحت تأثیر بنیان‌هایی مادی‌گرایانه قرار دارند. تصورات زیربنایی درباره پیشرفت، اغلب مصرف کالا را مترادف با بهروزی بیشتر می‌پندارد. اشکال مختلف سوگیری و نابرابری اجتماعی، و دیدگاه‌های مربوط به ماهیت انسان و پیشرفت که برخاسته از تنگ‌نظری‌های سودجویانه هستند، اغلب در طراحی یا کاربرد فناوری‌های دیجیتال پنهان هستند و به این وسیله میان کاربران ترویج می‌شوند. برای مثال، می‌توان به الگوریتم‌هایی اشاره کرد که با وجود نگرانی از اعتیادآور بودنشان با هدف

بیشینه‌سازی استفاده از صفحه نمایش طراحی شده‌اند. از این رو، بررسی صادقانه مفروضات و هنجارهای زیربنایی که در ایجاد و استفاده از این قبیل فناوری‌ها به کار گرفته شده، ضروری است. چگونه می‌توان برداشت‌های کامل‌تری از ماهیت انسان، شامل خصوصیات و منش‌هایی مثل قابل اعتماد بودن، تعهد به حقیقت و احساس مسئولیت را به عنوان پایه‌های یک نظم جهانی باثبات، به طور فزاینده‌ای در قالب فناوری‌های دیجیتال جلوه‌گر ساخت؟ چگونه می‌توان به جوامع کمک کرد که وارد فرآیند شناسایی جمعی اولویت‌های خود شده و درباره تأثیر فناوری‌ها در بستر محلی مشورت کنند؟

اگرچه ارزش‌های مشکل‌زا که زیربنای بعضی ابزارهای مبتنی بر فناوری هستند، هر فرد و جامعه‌ای را به شکلی منحصربه‌فرد تحت تأثیر قرار می‌دهد، تعبیه این ارزش‌ها در فناوری‌های موجود چنان عمومیت یافته است که به طور خاص اثرات زیان‌باری بر بسیاری از زنان و دختران داشته است. این آسیب‌ها را به ویژه در شیوه‌هایی می‌توان ملاحظه کرد که موجب شی‌انگاری زنان شده و یا به نام رسیدگی به خود آن‌ها را به مصرف طیف فزاینده‌ای از کالاهای مادی ترغیب می‌کند. دقیقاً به دلیل همین تجربیات، و همچنین به دلیل فرهنگ مردسالارانه‌ای که بر فضاهای تصمیم‌گیری درباره فناوری‌های نو حاکم است، مشارکت زنان در این حوزه حیاتی است. چنین مشارکتی کمک می‌کند تا بتوانیم بهتر درک کنیم که فناوری‌های جدید چگونه می‌توانند آگاهانه و به شکلی مناسب طراحی و استفاده شوند.

گسترش مشارکت زنان در نهایت باید بر اذعان به این واقعیت مبتنی باشد که کثرت دیدگاه‌ها، پیش‌نیاز ساختن آینده‌ای متناسب با طیف وسیعی از تجربه انسانی است. با توجه به نگرانی‌های آشکار در مورد میزان پایین حضور زنان در حیطه‌هایی که به طور سنتی مردان در آن‌ها غالب بوده‌اند، در تصمیم‌گیری‌های مربوط به طراحی، استفاده و توزیع مسئولانه فناوری‌ها، و همچنین در بستر تولید محتواهای دیجیتال، افزایش مشارکت زنان باید در اولویت قرار گیرد. با این حال، حضور برابر زنان در این فضاها، به هیچ وجه به خودی خود هدف نهایی نیست، بلکه شرایطی را فراهم می‌کند که در آن الگوهای متداول رقابت و نابرابری جای خود را به همکاری، کاوش جمعی و توجه به خیر عمومی دهند. مانند بسیاری از زمینه‌های دیگر، بیشترین میزان تغییر از کسانی انتظار می‌رود که تا حد زیادی از فرهنگ رایج کنونی سود برده‌اند.

مشارکت زنان، و در واقع گسترش افق نظرگاه انسانی که در فرآیندهای کاوش به کار می‌رود، فراتر از تغییر فرهنگ در فضاها و فرآیندهایی که با نوآوری‌های فناوری مرتبط هستند، می‌تواند موجب شکل‌گیری پارادایم تازه‌ای برای توسعه فناوری‌های جدید شود. اگرچه توانمندی کاوش ملاحظات اخلاقی مرتبط با فناوری‌های دیجیتال می‌تواند در هر فردی صرف نظر از جنسیت شکل گیرد، اما تجربیات بسیاری از زنان، که ناشی از تحمیل جهان‌بینی‌های مردسالارانه بر آن‌ها است، آن‌ها را در موقعیت خوبی قرار می‌دهد تا بینش‌های خاصی در زمینه توسعه مدل‌های کامل‌تری بر مبنای ویژگی‌هایی چون میانه‌روی، عدالت، تنوع و توجه به سرنوشت نسل‌های آینده ارائه دهند. با کمک زنان در انجام این کار، می‌توان اطمینان حاصل کرد که چنین ویژگی‌هایی به طور مداوم در توسعه فناوری لحاظ می‌شوند.

وقتی طیف گسترده‌تری از خصوصیات بر فرهنگ حوزه تکنولوژی اثر بگذارند امکانات بالقوه این حوزه می‌تواند بیشتر گسترش یابد. مشارکت و کاوش وقتی کل‌نگران‌تر و متعهد به اصل برابری جنسیتی باشند، نه تنها مانعی برای نوآوری و رشد نیستند، بلکه می‌توانند امکان شکل‌های تازه‌ای از نوآوری را ایجاد کنند که بیشتر بازتاب‌دهنده ارزش‌های جمعی بشریت باشد.

در سطح ملی، سیاست‌هایی باید تدوین شوند تا اطمینان حاصل شود که در فضاها و فرآیندهای مربوط به نوآوری در فناوری، کثرت دیدگاه‌های مختلف وجود دارد. فناوری، مرزهای دسترسی بشر را گسترش می‌دهد. بنابراین باید مراقب بود که در این مسیر نظام اخلاقی انسان‌ها که زندگی‌شان در بستر آن شکوفا می‌شود گسترش یابد، نه اینکه دچار اختلال شود.

این امر مسلماً مستلزم سازوکارهایی برای حمایت از مشارکت کامل و معنادار زنان خواهد بود. دولت‌ها همچنین باید نقش فعالانه‌تری در پاسخ به تهدیدهای کنونی ایفا کنند، از جمله اطمینان از اینکه زنان، کودکان و جوامع آسیب‌پذیر در برابر موارد نقض حقوق بشر در فضای مجازی محافظت می‌شوند.

با توجه به اینکه دامنه و عملکرد فناوری‌ها ذاتاً جهانی است، در سطح بین‌المللی نیز تضمین تنوع دیدگاه‌ها برای آنکه ایجاد، استفاده و توزیع فناوری‌ها به شکلی مسئولانه انجام گیرد، ضروری خواهد بود. برای تجزیه و تحلیل بی‌پرده عوامل ارزش‌هایی که توسعه فناوری‌های دیجیتال را شکل می‌دهند، و همچنین برای ترسیم سیاست‌های بین‌المللی (بر اساس اصولی چون برابری، عدالت، جهان‌شمولی، کرامت، قابل اعتماد بودن و جستجوی حقیقت)، گرد هم آوردن سازمان ملل متحد، دولت‌ها، بخش خصوصی و جامعه مدنی، از جمله فعالان زن اهمیت ویژه‌ای خواهد داشت. حرکت به سوی «پیمان جهانی دیجیتال» که توسط دبیرکل سازمان ملل متحد پیشنهاد شده و تضمین می‌کند که نوآوری‌ها در فناوری با ارزش‌های مشترک جهانی همسو باشند، پیشنهادی مناسب برای بررسی بیشتر است. همچنین تدوین شاخص‌هایی برای ارزیابی پیشرفت که مکمل تولید ناخالص داخلی باشند و در کنار آن، برداشت‌های کل‌نگرانه‌تری از پیشرفت را به وجود آورند، می‌تواند به بررسی پیش‌فرض‌های پنهان در طراحی فناوری کمک کند. در این رابطه، سازمان ملل متحد فرصتی بی‌نظیر دارد تا فرآیندهایی را ایجاد کند که مدل‌های سالم‌تری از نوآوری‌های بشر در فناوری را ترویج می‌دهند. برای رسیدن به این هدف، اولویت دادن و در نظر گرفتن دیدگاه‌های زنان و ترویج مشارکت آن‌ها برای شکل دادن به مسیر توسعه فناوری حیاتی خواهد بود. بررسی سازوکارهایی برای ارتقای آموزش زنان و کودکان از طریق استفاده از فناوری‌های دیجیتال، و همچنین تضمین مشارکت و حضور کامل، و امنیت و بهروزی آن‌ها در فضای آنلاین، می‌تواند به طور ادواری در فضاهایی مانند این کمیسیون مورد بازبینی قرار گیرد.

این لحظه در تاریخ، فرصتی را در اختیار ما گذاشته است که بتوانیم نوآوری‌ها در فناوری را با خردمندی والای انسانی هماهنگ کنیم. مفاهیم سنتی مرتبط با پیشرفت و ماهیت انسان دیگر نمی‌توانند همپای برداشت‌های کامل‌تر از بهروزی انسان و ایجاد تمدنی شکوفا حرکت کنند؛ از جمله این که نمی‌توانند توسعه فناوری‌های دیجیتال را به شکلی قابل قبول هدایت کنند و به پیش برند. برای ترسیم مسیری به سوی آینده که در آن رفاه مادی با ملاحظات اخلاقی، اجتماعی و معنوی به توازن رسیده باشد، به کارگیری طیف وسیع‌تری از دیدگاه‌ها و بازبینی این مفروضات اساسی بر مبنای آن‌ها، حیاتی خواهد بود. در این کار، صدا و دیدگاه زنان، به ویژه آن‌هایی که به دلیل جهان‌بینی‌های بی‌ش از حد مادی‌گرایانه به حاشیه رانده شده‌اند، ضروری خواهد بود. مشارکت معنادار آن‌ها پیش‌نیازی برای ایجاد الگوهای جدیدی از فرهنگ و اندیشه در زمینه توسعه فناوری خواهد بود. ساختن مدلی کل‌نگرانه‌تر که با برداشت‌هایی والاتر از ماهیت انسان و پیشرفت او تناسب داشته باشد و توسعه ابزارهایی که بتوانند مطابق با نیازها و اولویت‌های جوامع خاص برای بهبود اجتماع مورد استفاده قرار گیرند، چشم‌اندازی برای نوآوری در فناوری است که امکانات نامحدودی را در بردارد.